

Урок № 16-17

Дата: 11.10.2021

Тема: Державотворчі процеси в 1917-1921 рр

Мета: охарактеризувати державотворчі процеси в 1917-1921 рр.; розвивати аналітичне мислення, навички, здібності пам'ять; виховувати інтерес до історичного минулого та повагу до Батьківщини .

Хід уроку:

Підсумком динамічного розвитку українського національного руху кінця XIX - початку ХХ століття стала Національно-демократична революція 1917-1921 рр. Будучи наслідком Першої світової війни, вона була зумовлена, передусім, залежним, пригнобленій становищем українського етносу, який не міг більше з тим миритися, віками прагнучи сам порядкувати на власній землі й обирати свою долю.

Революційні події на українських землях стали ключовими і тогочасній вітчизняній історії, мали довготривалі наслідки для історії Східної і Центральної Європи. До 1917 року самого терміна "Україна" не було в офіційному вжитку в жодному сенсі - географічному, етнічному, адміністративному, а тим більше - державницькому. Революція прискорила процес перетворення українською етносу на сучасну політичну націю, започаткувавши новий етап} вітчизняному державотворенні - новітню національну українські державу і право. Вперше за багато віків народ дістав змогу мати своє справжнє ім'я - український, називати ним свою Батьківщину. Народжена в добу революції держава постала перед усім світом з ім'ям Україна, і з 1917 року уже ніколи не зникала з політичної карти.

Шлях українців, українства до своєї національної державності був нелегким, навіть драматичним. На жаль, історія розпорядилася так, що уроки Національно-демократичної революції 1917-1921 рр політична енергія нації не були зібрані воєдино в одному державницькому річищі. У короткий термін після розпаду двох імперій Романових і Габсбургів - почергово, а то й паралельно на українській землі було заявлено про створення близько десятка державних формаций української революційної хвилі. Складні державотворчі процеси, що прокотилися всією українською етнічною територією, спричинилися до виникнення двох форм державності - національної та радянської. Боротьба між ними стала особливістю перебігу революційних подій і фактично визначала головний зміст тодішньої політичної ситуації.

Формування радянської (умовна назва) державності в Україні базувалося на класово-космополітичних поглядах щодо організації суспільства. Виникнення в Україні радянських державних утворень (Українська соціалістична, Галицька, Донецько-Криворізька, Таврійська тощо республіки) було наслідком відображення складної політичної боротьби чи результатом прямого зовнішнього втручання. Характерною ознакою їх розвитку стала недооцінка, а то й відкрите ігнорування національних особливостей.

Однак поряд з ідеями класово-космополітичного державного будівництва, які суперечили традиційним уявленням про державні засади, домінантами революційного періоду в Україні виступали ідеї національно-державного будівництва. При наймені чотири з відомих державних формаций мали виразний національно-державний характер: Українська Народна республіка (УНР) доби Української Центральної Ради, "Українська держава" (Гетьманат) гетьмана Павла Скоропадського, Українська Народна Республіка (УНР) доби Директорії ("Друга УНР") і Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР). Близькою до національної за характером розбудови була Кубанська республіка - "Кубанський Край" (офіційна назва держави), державність якої еволюціонувала у напрямі зближення з Україною, однак базувалася на станових (держава козаків) принципах.

Доба Української Центральної Ради (далі - УЦР) в історії вітчизняного державотворення назавжди залишиться першою за новітнього часу спробою у надзвичайно складних умовах того часу розбудувати Українську національну незалежну державу.

Складність тодішнього суспільно-політичного й економічного становища в Україні була наслідком її багатовікового колоніального становища в Російській імперії. Усі дослідники цього питання (І. Гошуляк та ін.) звертають увагу на існування величезних внутрішніх труднощів, які український визвольний рух змушений був тоді переборювати. Головні: недостатня національна свідомість мас; незначна чисельність й слабка політична підготовка провідних політичних кадрів; переважання особливо у великих українських містах, чужонаціональних елементів, для яких нічого не важили національні сподівання українського народу. Крім того, будівництво української державності доводилося здійснювати водночас із розв'язанням грандіозних і невідкладних завдань загального соціально-політичного характеру.

Тривала й кровопролитна війна спричинила глибокі соціальні проблеми, які також безпосередньо позначилися на процесі державотворення. Ослаблене військовими мобілізаціями робітництво, яке концентрувалося у великих промислових центрах, терпіло нещадний визиск і експлуатацію. У національному відношенні робітничий клас в Україні був слаборозвинутим, значно зрусифікованим, а то й чисто російським: лише три з кожних п'яти робітників того часу були українцями, натомість більш як дев'ять з кожних десяти українців були селянами (Б. Кравченко), малоземельна й безземельна частина яких вимагала землі. На селі гострими були протиріччя між біднотою та досить заможною верхівкою. Усі, однак, прагнули миру, спокою, покращення життя, ліквідації соціального гніту та несправедливостей, а національно-свідомі елементи-національної незалежності.

Запитання для самоперевірки:

1. Що вам відомо про події на українських землях в 1917?
2. Які з відомих у 1917р. державних формаций мали виразний національно-державний характер?
3. Які труднощі у 1917 р. український визвольний рух змушений був переборювати?

Домашнє завдання: дати відповіді на питання для самоперевірки, законспектувати матеріал з теми.

Рекомендована література: Кульчицький С.В., Власов В.С. Історія України: підручн. для 11 загальноосвіт. навч. Закл / С.В. Кульчицький, В.С. Власов. – Київ: Літера ЛТД, 2019. Сорочинська Н.М., Гісем О.О. Історія України: підручник для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти / Н.М. Сорочинська, О.О. Гісем. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2019. Хлібовська Г.М. Історія України. Рівень стандарту: підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / Г.М. Хлібовська, О.В. Наумчук, М.Є. Крижановська, І.Б. Гирич, І.О. Бурнейко. - Тернопіль: Астон, 2019. – 256 с.

**Шановні учні! Нагадую, що на виконані вами завдання чекає моя електронна пошта:
kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200,
але не пізніше 20:00**